

15. 1. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

S podání trestního oznámení raději opatrně

Ve svém nálezu ze dne 5. září 2018 sp. zn. II. ÚS 1017/15 se Ústavní soud vyjádřil k možné občanskoprávní odpovědnosti oznamovatele za podání trestního oznámení. Mimo jiné zdůraznil, že instituty trestního řízení by se neměly stát běžnou součástí pokračování politického boje "jinými" prostředky.

Stěžovatelka se žalobou u okresního soudu domáhala, aby vedlejšímu účastníkovi byla uložena povinnost náhrady nemajetkové újmy, jakož i majetkové újmy představující jí vynaložené náklady na právní služby v souvislosti s šetřením trestního oznámení, které vedlejší účastník v pozici opozičního zastupitele na stěžovatelku (starostku města) podal. Stěžovatelka byla vyšetřována pro podezření ze spáchání přečinu zneužití pravomoci úřední osoby a přečinu porušování povinností při správě cizího majetku. Věc však byla odložena. Na základě stížností vedlejšího účastníka bylo následně vyšetřování obnoveno, přičemž policejní orgán po doplnění vyšetřování opět dospěl k závěru, že výše uvedené přečiny nebyly stěžovatelkou spáchány a že od počátku bylo postupováno s péčí řádného hospodáře. Dle stěžovatelky měla být odpovědnost vedlejšího účastníka dána tím, že zneužil práva podat trestní oznámení, neboť jeho hlavním cílem bylo poškodit stěžovatelku jako svou přímou politickou konkurentku. Okresní soud žalobu stěžovatelky zamítl. Následné odvolání stěžovatelky bylo krajským soudem rovněž zamítnuto.

Oba obecné soudy vycházely z toho, že existence nároku na náhradu škody je dána za splnění podmínek, jimiž jsou vznik újmy, protiprávní jednání, příčinná souvislost mezi vznikem újmy a protiprávním jednáním a zaviněním, přičemž shledaly nesplnění podmínky protiprávního jednání ze strany vedlejšího účastníka, a splněním dalších podmínek se proto již nezabývaly. Svá rozhodnutí založily na závěru, že za podání trestního oznámení postih nepřichází v úvahu, neboť jím nemůže být porušena žádná právní povinnost.

S uvedeným názorem obecných soudů se však Ústavní soud nemohl ztotožnit. Nelze totiž vyloučit, že nejen subjektivní právo, ale i zákonem uložená oznamovací povinnost může být zneužita k nelegitimnímu účelu a vykonávána v občanskoprávních vztazích např. v rozporu s dobrými mravy nebo šikanózním způsobem, tedy porušením právní povinnosti. U takto jednajících osoby je proto nutno odpovědnost za způsobenou újmu dovodit. Situace byla v nynějším případě o to složitější, neboť se nejednalo o bezprostřední občanskoprávní vztah, ale do řetězce jednání mezi účastníky vstoupil stát. Z judikatury Nejvyššího soudu rovněž vyplývá, že v případech podání nepravdivých trestních oznámení, v nichž oznamovatel nebyl odsouzen pro křivé obvinění, připadá v úvahu občanskoprávní odpovědnost za vzniklou újmu, a to i v tehdy, kdy újma vznikla následným postupem orgánů státu kupř. nedůvodným obviněním. Tím spíše je dle Ústavního soudu nezbytné, aby taková možnost existovala v případech osob, vůči kterým obvinění ani nebylo vzneseno.

Újmu na majetkových právech podle Ústavního soudu představuje vydání finančních prostředků na právní pomoc. V právním státě je zásadně nepřípustný stav, v němž je jednotlivec nucen strpět důsledky protiprávního jednání soukromé osoby a orgánů veřejné moci, aniž by zároveň neměl právo na náhradu takovéto újmy. Došlo-li jednáním různých subjektů práva podáním trestního oznámení ke způsobení ústavně relevantní újmy na právech, musí soud stanovit podíl těchto subjektů na vzniku škody. Jinak musí nastoupit odpovědnost státu dle čl. 36 odst. 3 Listiny.

Další podstatnou okolnost spatřoval Ústavní soud ve skutečnosti, že stěžovatelka a vedlejší účastník

byli dlouhodobě politickými konkurenty ve volbách a v orgánech samosprávy města Třince. Bylo by nepřijatelným trendem, kdyby se policie na základě vágních, či dokonce objektivně nepravdivých podnětů měla fakticky stát bezplatnou detektivní kancelář k získání informací o jednání politických oponentů. V této souvislosti označil Ústavní soud rovněž za nepřijatelný názor obecných soudů, dle něhož stěžovatelka měla pro své veřejné politické působení zásah do svých práv strpět.

Ústavní soud závěrem zdůraznil, že žádný z jeho výše uvedených závěrů nemůže být vykládán jako nepřiměřené omezení práva podat trestní oznámení. Každý si však musí být vědom, že může být volán k odpovědnosti za své jednání, které nebere přiměřené ohledy na práva ostatních členů společnosti.

Z výše důvodů uvedených Ústavní soud rozhodl, že rozsudkem krajského soudu došlo k porušení stěžovatelčiných práv ve smyslu čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny, ústavní stížnosti vyhověl a napadené rozhodnutí zrušil.

Úplné znění nálezu je k dispozici >>> [zde](#).

JUDr. Tomáš Lichovník,
soudce Ústavního soudu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Průlomový postup Ústavního soudu ve věci práva na zákonného soudce a spravedlivý proces](#)
- [Limity přístupu k Ústavnímu soudu při ustanovení procesního opatrovníka](#)
- [Judikatura ÚS ve věci udělování státního občanství](#)
- [Nález Pl. ÚS 2/25: když Ústavní soud dokáže být skutečným ochráncem lidské důstojnosti](#)
- [Mobilizace ozbrojených sil v ČR a postavení odmítačů boje: právní analýza a návrhy legislativních úprav](#)
- [Zákaz změny k horšímu \(reformace in peius\) se neuplatní u nákladových výroků](#)
- [Make Důvodová zpráva great again](#)
- [Nález Ústavního soudu k privilegovanému postavení pohledávek státu v insolvenčním řízení](#)
- [Další „válka“ soudů - tentokrát o tarifní hodnotě ve věcech neoprávněných zásahů do osobnostních práv](#)
- [Pravý souběh funkcí - Ústavní soud vyjasnil otázku kogentních limitů smluvní volnosti](#)